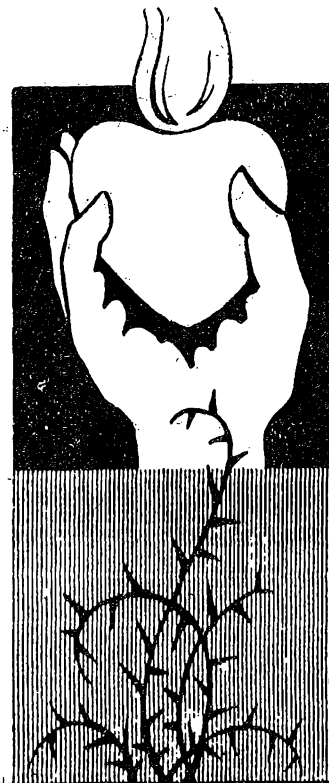

KÁLVINISTA VILÁG

TARTALOM:

Nem erővel, nem hatalommal...
— *Borbáth Dániel*: Az „elvert”
vasárnap. — **Igy szól az
Úr. H. J.** Szive szerint meg-
bocsát. — *G. L.* Református
nagyhét. — **Egyházunk
munkája.** *Horváth Jenő.*
Áldozati hét. — **Múlt és
jelen.** A franciaországi árviz-
katasztrófa. — **Szociális
kérdés.** *Horváth Jenő.* Az
egyház és a munkásmozgalmak.
Krónika.

IV ÉVF.

1930.

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR

15—16.

S Z Á M

Megjelent.

Megjelent.

Dr. RAVASZ LÁSZLÓ-

H A Z A F E L É

Nők számára kiadott Imádságoskönyv.

Indiai vékony papíron, igen tetszetős kiállításban **200** lei. Kapható: az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában. Kolozsvár. Ref. Theologia.

Dr. Makkai Sándor: **A MI UTUNK**

Tartalmazza a kiváló szerzőnek a legújabb beszédeit, előadásait, cikkeit stb. stb.

Kapható az „IFJÚ ERDÉLY” kiadóhivatalában Kolozsvár, Ref. Theologia.

A r a 2 0 0 L e i

KOLOZSVÁRI
TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK R.-T.
Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betéteket
előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Olcsó kölcsönöket nyújt.

Fiókjai: Dej, Dicsőánmárton, Alba-Iulia, Târgu-Mureș, Oradea és Timișoara. (Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár.)

Saját tőkéi: 143 millió Lei.

Affiliált intézetei:

Torda-aranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Turda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Odorheiu (Székelyudvarhely) és Cristur (Székelykeresztúr), Szászrégenvidéki Takaréks és Hitel Rt. Reghin (Szászrégen), Népbank Rt. Huedin (Bánffy-Hunyád), Szamosújvári Hitelbank Rt. Gherla (Sz.ujvár)

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Áruraktárát a vasút mellett.

G A Z D Á K TAKARÉKPÉNZTÁRA

KOLOZSVÁR,
Calea Victoriei
38

Betéteket legelőnyösebben kamatoztat, váltókölcsönöket folyósít.

Megjelent!

Dr. Imre Lajostól

Megjelent!

A SÁFÁRKODÓ EGYHÁZ

Ára 16 Leu.

AZ IFJUSÁG VÁLSÁGA

Ára 30 Leu.

Megrendelhető az Ifjú Erdély kiadóhivatalában Kolozsvár, Református Theologia

kozásait, vasárnapra teszik a footbalmérkőzést, mozit, színházat, kirándulást, bált, tarokpartit, mind azt fejezi ki, hogy ez a munkanélküli üres nap nagyon alkalmas erre.

Ez a nap, amelyik az *Uré*, amelyiket *Ő megszentelt*, e felfogás mellett eltelik úgy, hogy *nem az övé*. A legtöbb hiábavalóságot és szennyet a hét napjai közül ezen halmoz egymásra az ember.

A vasárnap a nyugalom napja. Vallja ezt a Szentírástól kezdve, a vasárnapot végig helyélig mindenki. Hat munkás nap után rendelt az *Ur* egy nyugalmast. Milyen bölcs szociális intézkedés, — mondják sokan — hat napi munka után, így felfrissül a test, sokkal jobban folyik a következő munka. E testi nyugalmat látó bölcsesség következménye, hogy a vasárnap üres, elverni való nap lett.

A nyugalom napja a vasárnap, a Heidelbergi Káté szavai szerint, az *Istenben való nyugalomé*. A Tizparancsolat azt mondja, Isten „megáldá” e napot. Megáldotta az *Ur*, mért az Ádámnak adott büntetést, a verejtékel való kenyérkeresést e napra felfüggesztette. Az ember e napon a verejtékező világból visszatérhet Istenéhez, az *Ur* színe előtt nyugalma lehet, megízlelheti a paradicsomi boldogságot. *A vasárnapnak tartalma van: az Isten közelében levő élet. Az Ur atyai kebelén való nyugalom.* Ezért áldott és szent nap.

Az a lélek, akinek lobogó vágya az, hogy a nyomorúság világában megjelenjen az Istenország, annak a vasárnap nagyon gazdag és megbecsülhetetlen nap. Az ilyen ember örvend, ha könyörgésében minél többször szállhat fel Istenéhez, ha minél többször hallhatja akár olvasva, akár hirdelve az *Ur* szavát. Öröm számára, ha szolgálhatja a szegények, gyermekek, a vágyakozók közt az Istenországát és boldog, ha a szent közösségben minél több időt tölthet.

A vasárnapnak tartalma van. Az *Ur* gazdagon várja az embert. E tartalom, ez ajándék nélkül, nem csak a vasárnap, de a többi hat nap is üresség, elverni való semmiség. De e tartalom nem csak a vasárnapot, hanem minden napot áldottá és szentté tehet. A vasárnapot szentté nem a munkaszüneti rendeletekkel tesszük, hanem azzal, ha meglátjuk és bizonyosságot teszünk a megfeszített és feltámadott Krisztus kegyelméről. Aki meglátja e kegyelmet, az nem fogja az *Ur* feltámadásának, az ember megkegyelmeztetésének emléknapiján, diadalünnepén a maga kedvteléseit, hiábavaló dolgokat üzni, hanem boldogan megy az *Ur*hoz.

Mi a te vasárnapod: elvert vasárnap, vagy Istenben való nyugalom, üresség vagy a kegyelemben való gazdagodás?

Borbáth Dániel.

Szíve szerint: megbocsát.

„Nem szíve szerint veri és szomorítja meg az embernek fiát”.

Jeremiás siralmái 3:33.

Vannak (ó és hányan vannak!), akik kereszténynek s nem tudják, hogy voltaképpen mit hisznek — így például a betegségről, a nyomorról, háborúról, csapásokról azt hiszik, hogy az a sátántól s nem Istentől ered. Vagy azt mondják (talán még többen), hogy mindez istenverése: megharagudott ránk a jó Isten, azért sújt.

Isten nélkül az ördög se tehet semmit.

Minden bajban, inségben, szenvedésben Isten ver minket. A sátán is az Isten ostora. De „nem szíve szerint veri és szomorítja meg az embernek fiát”. Az ő szíve csak ölelés, öröm és kiapadhatatlan jószág. Az ő szíve csak szeretni tud, a haragot nem ismeri. Nem szíve szerint ver, hanem szívünk szerint, a mi szívünk szerint.

A nagy próféta, mikor a választott nép elbukását siratja, ezért hordozója Isten szavának: látja, hogy az *Ur* verte le népét és azt is látja, hogy nem szíve szerint. Ő nem pusztulást, hanem életet akar. Ha mégis a pusztulás útjára enged, ezt azért teszi, hogy nyilvánvaló legyen, hova vezetnek a mi utaink. Nem szíve szerint ver: engedi, hogy verjenek meg a mi saját szíveink. És a szíve szerint ő szomorkodik legjobban miattunk.

Nem szíve szerint szomorította meg az embernek Fiát, Jézust sem.

Szíve szerint azt teszi, amit Jézus tett.

Megebocsát.

Csak ne várd, hogy verjen. Csak kérd, hogy bocsásson meg.

H. J.

Református Nagyhét.

(Marosvásárhely, 1930 szeptember 4—14. napjain.)

„Az 1929. szept. havában Nagykárolyban tartott református nagyhét résztvevői egyhanguan kimondották, hogy a református öntudat megerősítésére Isten kegyelméből oly kiváló eredménnyel munkáló nagyhetek ezután mindig közösen tartassanak meg a két egyházkerület által és pedig egyik évben az erdélyi,

másik évben a királyhágómelléki egyházkerület területén". E határozat alapján a két egyházkerület püspöke *Marosvásárhelyre, szeptember 9—14 napjaira* hívta össze a VII. református nagyhetet, melynek programja nagy vonásokban a következő: 1. *Szept. 9. Kedd. Megérkezés, elszállásolás.* 2. *Szept. 10. Szerda. Tanítók napja.* 3. *Szept. 11. Csütörtök. Tanárok napja.* 4. *Szept. 12. Péntek. Lelkészek napja.* 5. *Szept. 13. Szombat. Nőszövetségek napja.* 6. *Szept. 14. Vasárnap. D. e. 10 órákor istentisztelet. D. u. 4 órákor nagygyűlés. Este 8 órákor a marosvásárhelyi leánygimnázium fennállásának 40 éves fordulójának megünneplése.*

A nagyhet minden napján — kivéve a vasárnapot, amelynek egész programját fentebb közöltük — d. e. 9. Áhitat. 10—12. értekezlet. D. u. 4—6. konferencia. Este 7 órákor templomi ünnepély, amelynek keretében pénteken a Kistemplom 100 éves jubileumi és felszentelési ünnepélye, szombaton a beöltöző diakonisszák fogadalomtétele fog végbe menni.

Az áhitatok, értekezletek, konferenciák, templomi ünnepélyek, nagygyűlés vezetői, előadói, igehirdetői a két egyházkerület egyh. és világi vezetői férfiai lesznek.

Jelentkezni, aug. 20-ig lehet, Tóthfalusy József lelkész úrnál, Marosvásárhely, bejelentve az érkezés, eltávozás idejét, és az elszállásolás iránti igényt.

Ez a nagyhet, amint a programja mutatja, arra tesz kísérletet, hogy egyházunk minden munkása a maga speciális munkájához nyerjen a nagy hétből indításokat és áldást. Bár a nagyhet úgy a résztvevők számára, mint áldásaival megcáfolná azt az aggodalmunkat, hogy jobb több, különböző helyen és különböző időben tartandó speciális konferenciát hívni össze, ahol tanítók, tanárok, lelkészek és nők külön-külön nyugodtan beszélhetik meg problémáikat, mint egy nagyhet keretében zsufolni össze mindent, mert így a nagyhet elveszíti a maga egységes jellemét és hatékonyságát. Ismerjük azokat a nehézségeket, melyek az egyházkerületek vezetőit a nagyhet ilyen keretek között leendő rendezésére indították. Ezek között első helyen az anyagi nehézség, úgy egyházunknak, mint híveinknek egyre növekvő szegénysége áll. Egyházkerületeink a nagyhet programjának ilyen beosztásával azt akarják elérni, hogy senkit se ijesszenek el a nagyheten való résztvételről a több napig idegen helyen való tartózkodás költségeinek a gondja és ne maradjon el a nagyheétről azzal az indokolással, hogy végig nem képes ott maradni, egy napra pedig nem érdemes odamenni. Minden nap egy külön befejezett egészlet képez, akinek többre nem telik, azon a napon vesz részt, amelyiknek a programja különösebben érdekli. Ter-

mészetesen és ezt a püspökök körlevele is hangsúlyozza, az érdeklődők az egész nagyheten résztvehetnek. — A jövődő majd megmutatja, megfelel-e egyházunk hívei és munkásai igényének a nagyhet ilyen beosztása.
G. L.

Áldozati hét.

Németül *Opferswoche* (áldozat hete) a neve, az angoloknál *self-denial week* (önmegtagadás hete), nálunk még ismeretlen fogalom. Olyan hét ez is, mint a többi ötvenegy az évben, az sincs meghatározva, hogy tavasszal-e vagy ősszel van (nincs benne a naptárban), de mindenkor Isten kegyelmének gazdag hirdását jelenti azoknak, akik megtartják.

Miben áll ez az áldozati hét?

Az egyház, mint Isten ügyének hordozója, tűzi ki az idejét s felhívja az egyház tagjait, hogy azon a héten különösképpen *imádkozzanak* valamilyen lelki munkáért, legtöbbször a külmiszióért; gyakoroljanak nagyobb vagy külön *önmegtagadást* (pl. azon a héten mondjanak le valamely kedvenc szenvedélyükről, mint a dohányzás, bőséges koszt, húsétel stb. vagy szórakozásról, mint kávéház, színház stb. sőt szükséges dolgokról is, ha kell), végül pedig hozzanak nagyobb *áldozatot* Isten országáért, ill. az érte folyó munkáért. Különösen, ha túlkiadás van az egyházban s az a veszély fenyegeti, hogy valamelyik munkaágban leépíteni vagy megállani kényszerül, szokták kitézni az áldozati hetet. És százezreket adnak össze ilyenkor az emberek. A skót reformátusoknál az elmúlt évben egy ilyen alkalommal valaki *névtelenül* 1000 fontot (8—900.000 lei) adott egyházának. Az áldozati hét tehát mint gazdasági erőforrás sem megvetendő.

De nem ez a fontosabb. Ha mi *csak* a pénzért csinálnók az áldozati hetet, Isten nem áldaná meg és a szívek sose hoznák meg még a várt áldozatot sem, nemhogy azon felül vagy éppen meglepő módon adnának. Rajtavesztenénk, mint nem egy esetben már, mikor csak a jó gazdasági befektetést néztük. *Áldozati hetet csak egy céllal lehet rendezni: hogy a szívek adják át magukat Istennek.* Ez az áldozati hét igazi áldozata; a másik, a számokban kifejezhető áldozat, az Úr ügyére adott pénz, csak gyümölcse, külső, földi jele a belső, mennyei gazdagságnak: a megtelt lélek kicsorduló cseppje.

nem marad kevésbé igaz az, hogy több száz millióra volna szükségünk, hogy a délnyugati károsultakon segítsünk.

Nagyon meghatott az az együttérzés, amit a többi országok is tanúsítottak és kivált minket, protestánsokat, kik ezeken a vidékeken közel 100.000 hittestvért számlálunk.

Nem tudom még, hogy jelen lehetek-e az önök erdélyi táborozásánál, mert ebben a pillanatban valósággal el vagyok árasztva munkával, mindenekelőtt készülnöm kell a világkonferenciára, két nemzetközi konferenciára, egyik a földmives munkákkal foglalkozó titkároké, másik a testneveléssel foglalkozóké lesz. Biztosítom önt, hogy ha részt vehetnék az erdélyi táborozásnál, örömmel tenném, mert az elmúlt évben szerencsés voltam szoros összeköttetésbe lépni több fiatalemberrel az önök Szövetségéből és kitűnő emléket őriztem meg róluk.

II. Az Espérance cikkei.

1. Az árvíz után.

Alig, hogy az Espérance utolsó száma elhagyta a sajtót, midőn kitört a vész, mely elpusztította Franciaország délnyugati részét.

Egy hónapja annak, hogy a Tarn, az Aveyron és a Garonne sok hajlékba romlást és halált vitt.

És most, miután a víz visszavonult és a vész teljes mérlegét meg lehetett csinálni, most előtűntek az árvíz pusztításai a maguk egész borzalmasságában.

Minden országban a részvétnek, önkéntes és egyhangú megnyilvánulása volt tapasztalható, a nemzeti gyűjtések is elérik a 35 milliót, az ország minden részéből érkezett segély, valóban itt egy nemzeti megpróbáltatásról van szó.

A szerencsétlenül járt vidékek lakosságának erős arányszáma protestáns. Hittestvéreink százai maradtak családotól hajlék és kereset nélkül. Házaik romokban hevernek, mindenüket elvitte a víz... A Francia Prot. Szöv. a legnagyobb gyorsasággal tekintélyes összegekkel és nagymennyiségű ruhanyelével teremtett a helyszínen.

A Nemzeti Comité az első napokban összeköttetést keresett a helyi Egyesületekkel és megrendülését és részvétét fejezte ki.

Mi is ezen a helyen újból kifejezzük a mi testvéri együttérzésünket megpróbáltatásaikban és gyászukban és számos bizonyágunk van afelől, hogy egész Franciaországban a mi I. K. Egyesületeink lélekben a bajban levő testvéreikkel vannak. Nem jelezzük az Esperance-ba a speciális megajánlásokat, azt tartva, hogy előnyösebb az erőket a Prot.

Szöv. által kibocsátott gyűjtő-ívekre egyesíteni. Nemzeti Comiténk 1000 frankos összeggel iratkozott fel, amit tagjaitól gyűjtött.

Mégis oda szeretnénk hatni, hogy bizonyos esetekben engedessék meg Egyesületeinknek, hogy személyesen legyenek segítségére különösen nagyon sújtott tagjainak. Már kaptunk is ecélből adományokat, amelyek tapintatosan fognak könnyíteni a fájdalmas helyzeten.

Több I. K. E. arról értesített, hogy kész mindent elkövetni, hogy a Nemzeti Comité bocsásson rendelkezésére a délnyugati Egyesületek elnökének egy olyan összeget, amelylyel kielégítő módon tud segílyt nyújtani.

Már az enghieniek beküldtek 300, a montmartreiek 50 frankot.

A párisi I. K. E. gyűjtést indított tagjai közt a montaubaniak és a castreiek részére. Mi több, értesítette a Tarn- és Garonnei prefektust, hogy húsz önkéntes jelentkezőből álló csapat egyik elsodort falu romjainak eltakarításában szándékszik segídkezni. Ezek az I. K. E. tagok ennek a falunak közelében fognak táborot ütni és sátrak alatt fognak aludni.

Az I. K. E. cserkészek szintén hasonlóképpen szervezik a húsvéti szünidőre a csapatokat, amelyek a kövekkel elborított szántóföldek megtisztításán fognak dolgozni. Az alábbiakban látni fogják az árvíz napjaiban tanúsított vitéz magatartásukat.

2. Árvízkárosult I. Ker. Egyesületek.

Castre-ban öt I. K. E. tag családját sújtotta a csapás. Egyik közülök különösen fájdalmas módon próbáltatott meg. Egyike a legtevékenyebb tagoknak, épen tudgyulladásban feküdt s közvetlen az árvíz előtt szakadó esőben el kellett biztos helyre szállítani. Ettől kezdve állapota rohamosan súlyosodott, úgy, hogy március 15-én kilehelte lelkét.

Úgy családjának, mint a castre-i I. K. E.-nek ezúton is kifejezzük mély részvétünket.

A montauban-i I. K. E. tagjai majdnem kivétel nélkül a Kálvin János-intézetben laknak, mely a város magasabb részén fekszik. Ők személyesen nem szenvedtek kárt. Többen közülök résztvettek a veszélyben levő lakosok mentésében, magukat a hatóságok és különböző mentő-osztagok rendelkezésére bocsátva. A montaubani I. K. E. cserkészek pedig valósággal tékozolták magukat az önfeláldozásban, amint a nekik szentelt cikkből kivehető.

Ellenben a Carmes (Kármeliták)-i egyházközséghez tartozó I. K. E. már sokkal inkább érezte a csapást. Tagjainak legnagyobb

része az előtött negyedekben lakott. Testvéri érzésünk kifejezését küldjük nekik.

Mazamet-ben az I. K. E. szép ingatlana megmentődött ugyan, de a gyártelepek és az árúraktárak súlyos károkat szenvedtek s a munkaszünet ezeken a vidékeken fájdalmas visszaesést fog jelenteni.

3. I. K. E. cserkészek munkában.

Kedves Barátom, ön szíves volt tőlem részleteket kérdezni afelől, hogy mit csináltak az I. K. E. cserkészek az árvízveszedelem hosszú órái alatt; és én örömmel felelek: az *Espérance* szeretete soha sem hagy minket közönbösen, azután nekem különösen kellemes ezen a helyen kifejezni elismerésemet a mi délvidéki testvéreink vitészségéért.

Egészen bizonyosan még semmit sem tudunk, minden nap kapunk új részletheireket.

Megbizottunk, *Rolland*, az első napokban kiküldetett a meglátogatott vidékre, hogy számot adjon a szerencsétlenségről és benyomásait közölje. Néhány nappal később maga az elnökünk, *M. de Witt-Guizot*, látogatta meg a romokban heverő falvakat és hallgatta ifjú őrsvezetőink jelentéseit. A vész elmúltával a felszabadulás örömétől minden rendszer nélkül törtek elő a szavak. Úgy érezték, hogy mindent egyszerre kell, hogy elmondjanak, átélve újra egy pillanatra a halálos percekét, de miután a rend újból helyreállt, a vezetők jelentései mindent világosan elénk tártak.

Montaubanban, csapatunkat az első pillanatoktól kezdve a hatóságok mozgósították. Mialatt a kisebb cserkészek küldőncszolgálatokat végeztek és a Vörös Kereszt mentési munkálataiban nyújtottak rendszeres segítséget, addig a nagyobbak a pincékbe gyűlt víz kiszivattyuzásánál, azonkívül az uccák takarításánál szorgoskodtak, hogy az élelmet szállító társzekerek előre haladhasanak. Népkonyhát szerveztek és képzeljék, a mi fiaink tanították a leányokat főzni!

Másfelől meg két előrsvezető egy beomlott ház romjai alatt megkeresett két halott asszonyt, két halott gyermekükkel és koporsóba tették az egész családot: azután kimerülten visszatérve 5 óraker, még volt erejük elmenni ágyakat csinálni és matrácokat hordani a kaszárnnyába.

Némelyek éjjel-nappal a vízműveknél dolgoztak. Ezeket a szolgálatokat különösen megbecsülték, mert a gépek teljes rendbehozásához legkevesebb 15 nap kellett volna; így 5 nap alatt egészen rendbe voltak. És a pihenés perceiben cserkészdalokat énekeltek és szórakoztatták a munkásokat.

Egy álló hétig kis és nagy cserkészek úgyszólván pihenés nélkül végezték köteles-

ségüket. Láthatják, hogy hívek maradtak törvényükhöz „segélynyújtásra készen lenni minden percben.” (Légy résen!) Én csak azt akarom hozzátenni, hogy ez alkalommal valóban kitűnt, hogy mi a cserkész-testvériség, nem üres szó, ez kitűnt az I. K. E. cserkészek és a *Scouts de France* egyesült testvéri együttműködéséből az I. K. E. cserkészek parancsnokának vezetése alatt. A legteljesebb egyetértés nem szűnt egy percre sem a veszély óráiban s tudjuk nem is fog szétbomlani egyhamar.

Ime, kedves Barátom, amit mondani akartam. Nem tartozik reám levonni itt a kínálkozó következtetéseket ennek az erősen kipróbált nevelésnek nagyszerű eredményeiből, a csodálatos energiáról, bátorságról vagy arról a jó kedélyről, mellyel mindenik fiú bír. A tények beszélnek és én boldog vagyok, hogy az ön közbelépése által lelki testvéreik megismerhetik őket.

Önhöz mindig hű *Robert Régamey*, a Francia I. K. E. Cserkészcsapatának főtitkára.

4. Montauban vidékén.

Ki ne ismételte volna *Assisi Ferenc*vel: „Légy áldott Uram víz testvéreért, aki oly hasznos, hús, becses és szűzies.”

És ki ne tördelné kezeit tehetetlen fájalmában a felszabadult vizek növekvő haragja előtt? Kiméretlenül elsöpör minden akadályt, mely győzelmes útjának elébe áll. Alattomos, megkerüli azt, mihez szemtől-szembe nem tud hozzáférni, alámossa a gyenge falakat.

S mikor visszavonul? .. gazdátlan esz-
közök iszapos romhalmazok s jaj! még holttetemek is hevernek szerteszét.

Az *Aveyron* vidékiek ismerik ezt a haragot.

A március 3-iki áradás a hirtelenségétől eltekintve ritka meglepetéseket tartogatott. A vészirt általában idejében megadták. De azok, akik remélték, hogy a vízállás nem fogja túlhaladni az 1907-ik évit, vagy akik ragaszkodtak ősi házukban maradáshoz, mégis nagy aggodalmak közt éltek. Mivel a víz nem szűnt meg folyton nőni, mégis el kellett hagyni a házakat és egy raktár fedele alá húzódni. Ez a maga köből épített pillérei-
veivel mégis csak biztosabb, mint az agyagtéglából épített házak falai, amelyek sárrá változnak, mihelyt víz éri. Sajnos, kevés csolnakot tudtak megőrizni, hogy menteni tudják a szerencsétleneket és egy családban egy fiatal anya terhességének napjaiban majd megfagyott a szakadó esőben a szabad ég alatt, míg végre két hű kutyájának testmelegéhez folyamodott. Az *Aveyron*nak ez az áradása érintette a *Saint-Antomini*, *Bioule*

1909.) és *L. Weber* (1846—1922.) neveit jégyezhetjük fel, mint akik a munkásmozgalmak problémájának egyházi szempontból való megoldásához lényegesen hozzájárultak. Újabb képviselői közül *Geyer*, *Troeltsch*, *Ragaz*, *Schlatter*, *Steinweg* és a reformátori theologia képviselői, *Thurneysen*, *Kutter*, *Barth* említhetők.

A megoldás, bár nem egy esetben a keresztyénség rovására ment (német és svájci theológiákon ma is akad szociáldemokrata, sőt horribile dictu kommunisták „theologus“), általában vállalja a munkásmozgalmak szemrehányását, de tagadja versenyrekelését a keresztyénséggel, indító okát anyagiasnak, hatalmát földinek, egyházellenes harcát, reménytelennek s jövőjét csak az együttműködésben biztosítottak látja. Másfelől hangsúlyozza az egyház elhanyagolt közvetett és közvetlen munkalehetőségét a munkások közt.

A többi nemzetek közül a gyakorlati megoldás tekintetében Nagybritannia prot. egyházai tűnnek ki. Itt *Carlyle*, *Macaulay*, *Kingsley*, *Peabody* nevei említhetők. Legtöbbet azonban e téren az ú. n. szabad evangéliumi mozgalmak tettek,³⁶ mint pl. az üdvhadsereg, a Salvation Army, a keresztyénség közvetett munkamódszerével, a társadalmi segítséssel, tehát tettel. Az ő megoldásuk kevesebb betűbe került, mint a németeké, mégis alighanem több annál (ha nem is olyan öntudatos és rendszeres). Legalább is erre mutat az a tapasztalati tény, hogy a munkásmozgalmak Angliában vezettek legkevésbé anarchiához.

Szomorú dolog, hogy az anarchiának ez az apropója vezet át a mi népünkhöz: nálunk, magyaroknál, ha ideig-óráig is, de anarchiába jutottak a munkásmozgalmak, a háboru utáni bolsevizmus rémuralmában (1919. április-július). Ez a fájdalmas tény minden fejtegetésnél és argumentálásnál kiáltóbban beszél a magyar és éppen református egyház végzettsévé vált mulasztásairól ezen a téren. Napjainkban az egyház új belmissziói programja s különösen a konferenciák sürgetik a szociális kérdés megoldását. A Bethánia Egylet a kérdéssel kapcsolatos traktátusokat adott ki.³⁷ Református részről előljárnak itt is *dr. Ravasz László*, *Forgács Gyula*, *dr. Kovács János*, *Szabó Imre*, *Takaró Géza* és a most elköltözött *Fiers Elek*, a proletárok papja.

Erdélyben csak most kezd s most se általánosan érdeklődni az egyház a munkásmozgalmak iránt. Egy éven belül ez már a

harmadik konferencia, amelyiken szóbakerül.³⁸ „Az Út“ c. lapunk cikkeket hoz, a „Kálvinista Világ“ pedig állandó rovatot nyitott a szociális kérdés számára. Egyházunk Szociális Bizottságának a püspöki szék által elfogadott tervezete³⁹ még csak nagyon tág értelemben nyit utat a kérdés felé s inkább általános tendenciájában, mint konkrét célkitűzésében. A tervezet szerzője, *Vásárhelyi János*, pedig a nagykarolyi nagyhéten *Egyházunk szociális feladatairól* szóló előadásában szintén érinti a problémát.

Meg kell említenünk végül, hogy abban, hogy a munkásmozgalom olyan szörnyű kilengéshez jutott, amilyen pl. a mai Oroszországban áll előttünk, nemcsak a megelőző uralom abszolút volta, hanem az ottani egyház abszolút nemtörődősége is hibás.

b) A munkásmozgalmak és az egyház.

A munkásmozgalmak gyakorlatilag az egyháztól függetlenül jöttek létre, céljuk se ütközött vagy érintkezett amazéval s így jöideig nem törődtek vallási dolgokkal. Egyszerűen nem volt probléma számukra a vallás. Még az sem volt baj, ami lassan-lassan kiviláglott, hogy a mozgalomhoz való kapcsolódással a legtöbb esetben együtt járt az egyháztól való eltávolodás — mert hiszen a bérharcban úgyse fontos, hogy hívő vagy hitetlen a munkás. Az elidegenedésből aztán a dolog természete szerint ellenségeskedés lett. Először tehát a mindennapi életben, a gyakorlatban jött létre elszakadás a munkásmozgalmak részéről az egyháztól (alább majd arra is megpróbálunk feleletet adni: miért?) s csak azután vonták le az elvi következményeket a szociálistus és kommunizmus rendszerezői az ő sajátos „világnézetükben“, a történelmi materializmusban. Ez a világ legsivárrabb életszemlélete az utolsó szót is kimondta a munkásmozgalmak valláshoz s egyházhoz való viszonyában s mint a mai Szovjetország vallástüldözése, bezárt templomai, bilincsbe vert egyházai, antikrisztusi uralmának rémtettei mutatják,⁴⁰ meg is próbálja keresztülvinni azt. Ez a materialista világszemlélet, melyet többé-kevésbé minden munkásmozgalom elfogadott, mindent gazdasági okokkal magyaráz. Egy rugó van: a kenyér, a has. A világ életét gazdasági erők mozgatják s vallás, művészet, kultúra mind csak játék, buborék és hab a hömpölygő élet felszínén. Nincs ennél koldusabb, élettelenebb életnézet! Igazán proletár, de lelki proletár, üres, kizsák-

³⁶ Dr. Révész I.: Vallásunk a történelemben. (A mi vallásunk). 305., 306. o.

³⁷ Dr. Ravasz L.: A szociálistus ev. és az evang. szoc.-a. — Takaró G.: Reformáció és demokrácia. — Csia L.: Karácsonyi tört. egy szociáldemokratáról. — Forgács Gy.: Korunk alvói és álmódói. — Fr. Thomas—Kovács J.: Az evang. és a szociálistus.

³⁸ L. a vizaknai és nagykarolyi beszámolókat.

³⁹ Ref. Szemle, 1929. I. 31.

⁴⁰ L. A „Hajnal“ 1929. aug., nov.-dec.-i és a Kálv. Világ 1930. I. 15-i számát.

mányolt, szánandó, kétségbeesett ember lehetett, aki kitalálta!

Természetes, hogy ilyen felfogás mellett a vallást magánügynek, az egyházat közömbös, majd hiábavaló intézménynek vették. Nem volt már szükségük rá s nem tudtak többé áldozatot hozni érte. Sőt, mert látták, hogy egyik napról a másikra nem rázhatják le magukról, szembeszálltak vele. Mivel munkáját céltalannak látták, nem tudták munkaként becsülni. Megvádolták, hogy élösködik a dolgozókon. Hitelenségbe roskadt szívüket nem hogy vigasztalta, felbőszítette a túlvilági igazság és örökélet vigasza.

A munkásmozgalmak csak következetesek maradtak önmagukhoz és hitetlen világnézetükhöz, amikor odajutottak, hogy nyíltan hadat üzentek az egyháznak. Elvakult szemmel nem látják, hogy Istennel kezdtek háborút, mert noha tele van sebbel és emberi gyarlósággal, mégis az övé, az ő teste az.⁴¹

5. Az egyház és a munkásmozgalmak útja.

Nincs más út: Krisztus. Itt kell találkoznia az egyháznak és a munkásmozgalomnak is. Nálunk ma még külsőleg nem keresztezi egymást a kettő: kommunista, szociálista érzelméért még nem tudok róla, hogy valaki kilépett volna az egyházból. De belsőleg megvan ez az eltávolodás: aki lelkes szociálista, az következetesen elhidegül az egyháztól, hitlenné lesz. Nem lehet a kettőt összeegyeztetni, az a bizonyos keresztyén-szociálizmus, amiről annyian hiszik, hogy megoldás, hogy kémiai kifejezésekkel mondjam: nem vegyület, csak keverék. Csak keresztyén mázzal bekenet szociálizmus. Az az összeegyeztetés, amelyikre dr. Tavaszy S. céloz, mikor azt mondja „A szociálizmusnak és keresztyénségnek össze kell találkozniaok”⁴² s amit dr. Ravasz L. így jelöl meg: „A szociálistust evangélizálni és az evangéliumot szociálizálni kell,⁴³ tulajdonképpen az egyház teljes érvényrejuttatását jelenti a szociálistussal szemben. És nem is lehet ez másként: földi érdeket, emberteremtette országot nem lehet közös nevezőre hozni Isten dicsőségével és országával. Egyház és munkásmozgalmak soha nem találkozhatnak valami felúton — csak az egyházban. S Krisztus egyháza nem alkudhatik, nem engedhet a mennyi fundamentumból. Már pedig a munkásmozgalmak mélyén a földi mennyország hazug evangéliuma áll. Nincs tekintése Isten országára, nincs tekintettel Istenre, csak az emberre.

⁴¹ L. Kálvin Institúciójában a negyedik könyv első fejezetében az egyházzal szóló részt.

⁴² Dr. Tavaszy S.: Világnézeti kérdések. 98. o.

⁴³ Dr. Ravasz L.: Az emberélet útjának felén. 61. o.

Igy állnak szemben egymással:

A munkásmozgalmakban	Az egyházban:
harc a kizsákmányolás ellen	a bűn ellen
jog	szeretet
fontos a vagyon	a lélek
nincs magánvagyon	nincs vagyon
földi érdek	Isten ügye
emberek boldogulása	Isten dicsősége
jóllakott ember	istenfiúság
nemzetiség megtagadása	nemzetiség megszentelése
nemzetköziség érdekéből	nemzetköziség szerint
tömeg, melyben elvész az egyén	közösség, melyben érvényesül az egyén
elvtárs	testvér
gyógyít a pénz által	gyógyítás Isten hatalma által
irigység	megelégedés
gyűlölködés	hosszútűrés
erőszak	imádság.

És még lehetne vonni tovább ezt a párhuzamot, de már ezekből is kitűnik, hogy a munkásmozgalmakban éppen az Isten Lelkével ellentétes és örökre kibékíthetetlen emberi lélek a főmozgató. Talán valami izig-vérig humanista vallás egyezkedhetne vele, de a keresztyénség s annak letéteményese, a Krisztus anyaszentegyháza soha. S mert Isten erejére egyáltalán nem számít, ezért kész prédája a sátánnak, dús talaja minden bűnnek a szociális-kommunista társadalom (példa rá a budapesti kommun. 1919.). A munkásmozgalmaknak már a kiindulása is jelzi az egyházzal ellentétes utat, mert bár teljes egyenlőséget (Biblia: „nincs görög, sem zsidó”), testvériséget, vagyonszövetséget hirdet (Biblia: „nékik mindenök köz vala”), de előbb vagyonszövetséget és csak azután testvériséget. Az őskeresztyéneknél azonban a testvériség volt fontos s csak ennek következményeként jött létre a vagyonszövetség. Nem is lesz másképp soha vagyonszövetség a világon. Irigység, érdek mozgatja a szociálista szíveket: nem az egység lelkesít — a különbözőség fáj, nem a testvériségre vágyik, hanem a testvértelenség fáj neki. Ez minden munkásmozgalom háttere.

A nemzetköziségnek pedig csak egy útja van: az egymásért való felelősségből és szeretetből fakadó lelkeknek, „hogy mindnyájan egyek legyenek” imaközössége és csak azután egysége.

Vétkes a munkásmozgalom, hogy Isten nélkül akarja meghódítani a világot. Vétkes abban, hogy önzően, egyoldaluan öntudatosá teszi az embert, még mielőtt az az ember bűntudatos lett volna. És itt nem hallgathatjuk

el, hogy erre a büntudat előtt való öntudatosításra sokszor adott az egyház is rossz példát. Ma is nagyon fenyeget minket ez a veszedelem.

Am az egyház mulasztása a munkásmozgalmakkal szemben ennél sokkal nagyobb. Azt mondja az a proletár-világnézet, amelyiknek megalkotója, Marx, vallástagadásból indult ki s jutott minden egyéb tagadáshoz,⁴⁴ hogy a vallás magánügy. S ezt utána hányan, még hívők is elhitték! Miért? Mert a vallás, mint közösség, már alig adott valamit az embereknek. Reakció ez az egyháztudat üres rabságával szemben. Azt hiszik, hogy ideális gazdasági rendszer kell a boldoguláshoz. Igen, mert az egyház nem hirdette egész világosan, hogy „mit használ az embernek, ha az egész világot is megnyeri, lelkében pedig kárt vall.“ Szükségesnek látszott az egyház nélkül tömörülni, rajta kívüli közösséget létrehozni. Igen, mert az egyház egyetemének nem fájt munkástagjainak embertelen sorsa. Kérдем: mit tett ezért az egyház? A munkásmozgalmak eszköz az Isten kezében, mely figyelmezteti az egyházat hivatása elhanyagolására, megszükitésére, épenúgy, mint a különböző szekták azt bizonyítják, hogy az egyház nem fogta össze a lelkeket egy házba.

Pedig más közösség nincs, nem állhat meg, csak a Szentlélek közössége. Emellett azonban nemcsak kitartani, hanem ehhez mindenkit, aki a kereszttel rabizott, benttartani — ez az egyház feladata a munkásmozgalmak terén. Meg kell ismernie munkástagjainak helyzetét, segíteni kell nyomorúságain, s küzdenie kell a kizsákmányolás ellen, csak nem erőszakkal, hanem az Ige kétélű fegyverével, munkás és munkaadóval szemben egyaránt. Megalkuvás nélkül, határozottan. Nem Isten Igéjét alkalmazva hozzájuk, hanem őket az Igéhez.⁴⁵ Miért teremtett a szociálistus szakszervezeteket, melyek elsősorban segítőszervek? Mert az egyház nem adott segílyt sem szüléskor, sem halálesetkor, sem munkanélküliségben nélkülözö tagjainak.

És végzetes mulasztása az egyháznak, hogy a sáfárság gondolatát elejtette, hogy volt még az egyháznak is vagyona és nem tudták vagyon után rohanó tagjai, hogy „minden az Istené.“ Találón látja Ravasz⁴⁶ a sáfárság érvényrejutásában a szociálistus megoldását. Ehez azonban a munkásság teljes Istenhez térése kell. Ezt pedig nem ez vagy az az egyház, annak vezetősége ez vagy az a papja oldja meg; hitem szerint, megoldási mód csak egy lehet: *a munkásmozgalmakban érdekelt egyéneknek, mint egyháztagoknak a megoldása.*

⁴⁴ Polónyi Menyhért i. m. 396. o.

⁴⁵ Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek. 225. o.

⁴⁶ I. m. 58. o.

Ha majd lesznek imádkozó munkásaink és bibliás munkaadóink! Ma már nem vitás, mondja Steinweg, hogy az egyháznak a szociális szükségekkel és kérdésekkel szemben missziója van. Ez a misszió: az evangélium tiszta hirdelése, nemcsak szóban, tetteben is! Azt mondja Kálvin⁴⁷ (sokkal előbb, mint a kommunista utópisták vagy forradalmárok): „Nem is lehetséges az, hogy az emberek, ha igazán meg vannak győződve arról, miszerint Isten nekik mindannyiuknak közös atyjuk és Krisztus a közös fejük, testvéri szeretettel ne egyesüljenek s javaikat egymással meg ne osszák.“ Meg kell mutatnia az egyháznak, hogy az Isten országa nem utópia, nem képzelt túlvilági reménység és vigasztalás, nem is bizonytalan, a jövő ködébe vesző reménység, hanem jelen élethatalom. „Az Isten országa libennetek vagyon“, ezt az üzenetet adjátok a munkásoknak s ez elég. *Ha ezt megnyerte, tudni fog tűrni, s imádkozva tusakodni a kizsákmányolás ellen.* Mert az evangélium tanítása mindenekelőtt eszkatologia ugyan — mondja Moffatt,⁴⁸ de Krisztusban már valósággá lett jelen eszkatologia. A keresztyénség nemcsak jövő reménység, hanem jelen élethatalom is. Van már olyan munkástábor, amelyik így látja a dolgokat, az amerikai Nash-gyár, ahol a gyárossal együtt állapítják meg a munkások az áru árát, a munkabért, mindent. De nem a szociálistus és nem a kommunizmus juttatta őket ide, hanem az evangélium. Nash gyáros valóságos atyjuk, papjuk, aki nekik Bibliát magyaráz s együtt építik fel — nem kollektív szerződéssel: Krisztusi szeretettel, nem a maguk nyomorult életét, hanem az Isten Országát.

III. Mi közöm nekem hozzájuk?

6. Az én feladatom egyházamban a munkásmozgalmakkal szemben.

Az egyház, Krisztus egyháza, az enyém is s én ahhoz vagyok kötve örökre. Az egyháznak és az énnek ezt a viszonyát Heidelbergi Káté már idézett része fejezi ki legszebben: „hiszem, hogy ennek a seregnek én is élő tagja vagyok és mindörökké az maradok“.

Láttuk, hogy mi az egyház értelme. Még csak egyet kell hozzátenni: az egyház nem elvont fogalom, nem tárgy — az egyház személyes valami. Nem a pap az egyház, nem a presbiterium az egyház, nem a hivatalos egyház az egyház — hozzuk közel, egészen közel magunkhoz, mert a miénk: *az egyházunk mi vagyunk.* Én és te. Nem holt fogalom, élő sereg. Ha nem vagyok ott, hiányzom, ha ott vagyok, rajtam is átlüktet, mint egyetlen vér-

⁴⁷ Institució IV. könyv. I. fej. 3. r.

⁴⁸ Dr. Moffatt Jame: The Theolog of the Gorpels. 41., 84. o.

edény-darabkán, az egyházam életbuzogásának minden cseppje vagy fájdmának minden rezzenése. Az egyháznak ilyen élő tagja, mindörökre élő, megmaradó tagja vagyok, és attól soha semmi szociálista igazság, vagy kommunista tündérálmom el nem szakíthat.

De a munkásmozgalmakat mégse intézhetem el saját magam elmélete megnyugtató-sával vagy dialektikus letagadással. Nem, mert ott is személyről van szó, aki nekem testvérem és annak a seregnek ő is tagja, akár milyen gyenge, talán nem is élő, de tagja. Az egyház nem a tökéletesek társasága (akkor már nem lenne egyház, hanem a megvalósult Isten országa); Kálvin is, a II. Helvét Hitvallás is, de a Szentírás is tud azokról, akiket „ide-oda hány a tanításnak akár milyen szele” Péter megtagadta az Úr Jézust, az Úr Jézus sohase őt. A munkásmozgalmak lehetnek ellenségesek, gyűlölködők, egyháztagadók, de az egyház és én az egyházban sohasem lehetek ugyanaz velők szemben, hanem az a feladatom, hogy szeretettel győzzem meg őket, a munkásmozgalmakban hívőket. Mert valóban hit ez, hit a szociálizmus, mint Ragaz mondja,⁴⁹ de hozzá kell tennünk, hogy csak akkor igaz hit, ha Istent és az ő egyházát nézi mindenek fölött, ha nem ezt tartja szem előtt, hamis — mert nincs két hit, csak egy.⁵⁰

Igy értem én most már, hogy az egyház és benne az én feladatom a munkásmozgalmakkal szemben misszió, azaz lelkeknek az igaz hitre való elvezetése. És kire várjon ez a misszió, ha nem a kálvinista egyházra, amelyik éppen a több, mélyebb felelősségért lépett a maga külön útjára a reformációban? És ki fogja az én megtévesztett munkásmozgalmaknak a boldogulás egyetlen útját, a Krisztus útját megmutatni, *hogy Istennel küzdjön*, ha nem én, a református egyháztag, akinek a legtöbb lehetőséget adta Isten, hogy imádkozni megtanuljak és az ő akaratát a Bibliából megismerjem?!

Hogy betölthessem ezt a küldetést (missziót),

1. sohasem szabad elfelejtenem, hogy Isten mindannyiunkat egy házba (mint pásztor a nyáját: egy akolba) akar gyűjteni;
2. sohasem szabad elfelejtenem, hogy ennek az egy-családnak már ott van a kezdete az egyházban;
3. föl kell vennem minden testvéremnek, tehát a munkásoknak a gondját is és pedig minél súlyosabb a kérdés, annál inkább;
4. le kell számolnom minden mozgalommal, így a különböző munkásmozgalmakkal is, megismerve azokat törté-

⁴⁹ I. m. 28. o.

⁵⁰ Cf. 4:5.

neti és mai mivoltukban, az evangélium fényénél;

5. még kell látnom a mozgalmak mögött az embert: megtévesztett, önzővé, anyagiassá süllyesztett, eltorzult hitű testvéremet;
6. próbáljam megismerni és megérteni a munkásmozgalmak áldozatait. Személyenként, egyenként. Tudjak együtt-szenvedni velők, együtt is küzdeni, míg ez a küzdelem a bűn ellen és Isten dalaért folyik; de megtagadni ezt, mihelyt a kenyér, az önző én a fontos s tudjak, ha kell, ellenök is küzdeni — érettök.
7. És végül: tudjak imádkozni, évekig imádkozni értök. Mert ügye, az a cél: visszahódítani, megtartani őket az egyházban, mint a Szent Lélek közösségében. Csak ez az egy. De éppen ezt az egyet nem tehetem én. Azért ne akarjam én megtartani, én visszahozni őket, hanem kérjem Istent, hogy ő tisztítsa és tartsa meg szívüket. Én pedig legyek már ma olyan, mintha visszatértek, megtisztultak volna. Az Ige hadd bántsa őket, de én ne bántsam: szeressem, a Krisztus mentő szeretetével őket.

*

Kérges kezűek, kormosak. Úgy jönnek ki sokszor a szénbányából, mint akik síróból jönnek elő, sápadtak; az arcuk szénportól fekete. Sokszor a szívük is az. Ó, mennyit lehet hallani, mennyit kell tűrni tőlük! De a kormos szemük mélyén, megtagadott lelkük rejtekében ott tüzel a hazug egyház véka alá rejtett kincsének, az egytetemes testvériségnek szent sóvárgása.

Az én feladatom, hogy a testvérük legyenek. És a testvéreim lesznek Isten hatalmából.

Horváth Jenő.

Jegyzet. Az alábbiakban a kérdés hatalmas irodalmából a legfontosabbakat, illetőleg a számunkra 'könnyebben hozzáférhetőket adjuk:

Dr. Ravasz L.: A szociálizmus evangéliuma és az evangélium szociálistusa. Bpest, Bethánia, 1926. (Megtalálható: Az emberélet útjának felén c. kötetében is. Kvár, 1926.)

Dr. Makkai S.: Öntudatos kálvinizmus.
Dr. Tavasz S.: Világnézeti kérdések. Torda, 1925. — A kálvinizmus világmissziója. Bpest, 1929.

Dr. Imre L.: Isten és az emberi lélek. Kvár, 1929.

Takaró G.: Reformáció és demokrácia. Bpest, Bethánia, 1917.

ezzel az egyháztörténelmi katedrara és nyert alkalmat arra, hogy egész crejével szolgálhasson e téren anyaszentegyházunknak. Mi, akik változatosan szeretettel és barátsággal viseltetünk Révész Imre iránt, testvéri szeretettel kívánunk Istentől munkájához erőt és áldást!

A Jugoszláv Királysági Református Keresztény Egyház 1930 július hó 17-én Beogradban nyitja meg első zsinatát. A zsinat feladata lesz az egyház alkotmányát és törvényeit megállapítani. A zsinatnak 24 tagja van, akiket titkos szavazással a presbiteriumok választottak. A zsinati iroda címe 1930 július 14—19-ig: Hriscanska Zajednica Mladih Ljudi Reformovani Sinod Beograd, Knez Mihajlova ulica 46. Telegram: Zajednica — Beograd. Telefon: 11—41.

A zabolai gyülekezet július 6-án szép ünnepség keretében szentelte fel új orgonáját, mely alkalommal az Igét dr. Tavaszy Sándor theol. igazgató hirdette Efez. V. 14—22. alapján, a délutáni vallásos összejövetelen pedig dr. Szele Béla tartott előadást a kálvinista ember kötelességéről. Szép és áldott nap volt, melyen a gyülekezet egyházunkhoz való buzgó ragaszkodásáról, a környékről összesereglett nagy vendégsereg pedig a kálvinista szolidaritásról tett szép tanúbizonyságot.

Az amszterdami szabad egyetem ötvenéves fentállása alatt most első alkalommal promoveált tiszteletbeli doktorokat. A kálvinista egyetem e ténye miniket közelebről azért érdekel, mert a négy tiszteletbeli doktor között csak egy van külföldi: dr. Sebestyén Jenő, a budapesti ref. theologia igazgatója, akit a magyar-holland kapcsolat fáradhatatlan munkálásáért ért ez a nem mindennapi kitüntetés.

Az amerikai Egyesült Államokban a legújabb kimutatás szerint 212 különböző egyházi közösség van 44,380.000 felnőtt taggal és 232.000 templommal. A vasárnapi iskolákba 21,600.000 gyermek jár, csak 3,700.000-rel kevesebb, mint az összes nyilvános iskolákba. Az angol nyelvű egyházak között a püspöki methodista egyház a legerősebb 3,700.000 felnőtt taggal. Közvetlen utánna következik a déli baptisták közössége 3 millió 300.000 taggal. — A katolikusok száma egész Észak-Amerikában 20 millió 200.000, gyermekekkel együtt. Az egyház tagjainak száma az 1929. évben 90.944 lélekkel növekedett, ami az egész lélekszámhoz viszonyítva nagyon csekély. Az egyháznak 4 kardinális, 102 püspöke, 26.925 papja, 12.413 parokhiája, 5.753 missziói gyülekezet, 135 theologiai intézete 16.300 hallgatóval, 7.225 iskolája, 2,248.571 növendékkel, 329 árvaháza, 624 kórháza, 142 aggházja van.

Oroszországból, privát levelek útján, sok elretentő hírt kap a világ napról-napra. Az alábbiakban szörszerinti fordításban hozzuk a „Pravda“ f. évi április 30. számának egyik hírét: „Porsanszokban 1930 febr. 1-ig a 415 földmives család közül csak 13 lépett be a kommunista közösségbe. A falu előljárója és a párttitkár a hirtelen összehívottaknak tudtul adta, hogy azonnal véghezviszi a kommunizálást. Február 1-én kiadták a parancsot, hogy mindent, az utolsó tüig el kell venni. E parancs végrehajtásaként mindent elvettek a parasztoktól: ládákat, asztalterítőket, kendőket, főzőedényeket, ágyakat, függönyöket, még a kutyákat is. Az elidegenített tárgyakat összekötve, csomókban vették át jegyzék és elismervény nélkül, az eredmény az lett, hogy nagyon sok tárgynak lába kelt.“

A marosnémeti gyülekezet renovált templomát, melynek renoválási költségeit kétharmadrészen a község nemeslelkű földesura: gróf Horváth-Tholdy Rudolf viselte, június 29-én szentelte fel Püspök úr szép ünnepség keretében, az egész környék magyar-sága jelenlétében.

A nyugyulai református egyházközség folyó évi május 25-én ünnepelte meg öreg harangozójának: Németh Mihálynak szolgálatát ötvenedik évét.

Budapest színeit az új fővárosi törvény alapján megváltoztatták, Budapest új zászlajának a színe jövőre: piros-sárga-zöld lesz.

Los Angelesben (California) folyó évi április 13-án avatták fel az első Magyar Református Egyház új templomát, a legtávolabbi magyar Siont.

Az algyógyi református egyházközség, régi templomának lebontását és helyébe újtemplom építését határozta el. A bontások rendjén megállapítást nyert, hogy az említett református templom a római korabeli emlékkövekből épült fel a XVI. században és hogy ezen római korabeli emlékműveket annak idején a XV. s illetve a XVI.-ik században az Algyógytól nem messze fekvő Csigmó község határában volt római táborozási helyről (Germizára) illetve annak Kasztrumából szállították Algyógyra.

Romániában évenként hatszázezer gyermek születik, de már az első évben 115.000 meghal.

A bukaresti református Egyházközség hívei közül azok részére, akik nem tudnak helyesen beszélni magyarul, avagy elfeledték magyar anyanyelvüket, tanfolyamokat állított be.

Kálvin János szülőházát Noyo-ban, melyet a háború teljesen tönkretett, nemzetközi segítséggel újra felépítették és folyó évi július 6-án az egész világ reformátusságnak részvételével felavatták. Nagy reformátorunk ebben a házban látta meg a napvilágot 1509. július 10-én.

Vizaknán folyó évi július 3—6 napjain tartották meg a VII-ik leánykonferenciát 153 résztvevővel.

Az ifjúsági konferencia Székelyföldvárt lett megtartva, melyen 110-en jelentek meg.

A kolozsvári református Egyházközség az 1929—30. tanévre, egyházi árvaosztóndíjban (egyenként 400—400 leu) 7 kiváló tanuló és jómagaviseletű árva tanulót részesített.

A nagyszombati református egyházmegye tanítói, tanítónői folyó évi május 31-én igen látogatott tanítói értekezletet tartottak.

Legtöbb gyermeket anyának hagyta másfél millió dollárnyi vagyonát egy amerikai ügyvéd, akinek az ő halála után 10 esztendőn belül, legtöbb gyermeke születik.

Kolozsvárt folyó évi július 2-án a kolozsvári ref. Theológia dísztermében tartották meg az összes kisebbségi felekezeti iskolai tanítók a kongresszusokat, A jelen volt 210 kisebbségi tanító, 754 református, 618 róm. katolikus, 96 zsidó, 52 unitárius és 28 magyar evangélikus, összesen 1538 tanító képviselőben jelent meg, hogy felekezeti iskoláinknak létét, jövőjét és maguknak anyagi helyzetét, megbeszéljék. A kongresszusnak három tárgya volt: 1. A felekezeti iskolai tanítóságnak az állami nyugdíj intézetbe való felvétele, 2. Fizetékiesztítők államsegély és végül 3. a felekezeti tanítók együttműködésének kérdése.

Nagykárolyban a nyári időben a Nőszövetség és a Bibliakörök a szokásos tea-estélyek helyett, fagyalt délutánokat rendeznek.

Kisújszálláson a most érettségizett diákok Arany János emlékére, aki 1854. és 1855-ben Kisújszálláson tanítószkodott, — saját költségükön márványtáblát csináltattak és azt a gimnázium falába helyezték el.

A Királyhágómelléki református Egyházkerület folyó évi június 26-án tartotta meg Nagyváradon rendes évi közgyűlését, igen élénk érdeklődés mellett. A közgyűlésnek 120 pontból álló tárgysorozata volt.